

БӨЛІМ: ЖАЛПЫ РУБРИКА

Балаларға қазақтың ою-өрнектерін балабақшада қолдану тәсілдері

ЖАРИЯЛАНДЫ
27.12.2024СІЛТЕМЕ
<https://bilimger.kz/173916/>

Мушанова Айнур Ауелбековна

Лауазымы: тәрбиеші

Шымкент қаласы.

№35 “Сәуле” бөбекжай- бақшасы

Кіріспе: Қазақтың ою-өрнектері — ұлттық мәдениетіміздің маңызды бөліктерінің бірі. Бұл қолөнер түрі табиғат, тұрмыс-салт, жан-жануарлар, өсімдіктер мен адам өмірінің түрлі аспектілерінен шабыт алады. Ою-өрнектер арқылы қазақ халқы өзінің дүниетанымын, сенімін, армандарын бейнелеп, әртүрлі заттарды әсемдеп, оларды қолдануға сәндік қосып келген. Балабақшада балаларға қазақ ою-өрнектерін таныстыру, оны қолданудың түрлі тәсілдерін үйрету ұлттық мәдениетті меңгеруге, шығармашылық қабілеттерін дамытуға, естелік жасауға көмектеседі.

1. Қазақ ою-өрнектерінің маңызы мен мәні

Қазақ ою-өрнектері — бұл тек әсемдік үшін жасалмайтын, терең мағынаға ие болып, әртүрлі символиканы бейнелейтін қолөнер туындылары. Әр оюдың өзіне тән символы мен мәні бар. Мысалы:

- **Қошқар мүйіз** оюы — ерлік пен күшті бейнелесе,
- **Тұмар** — қорғаушы және бақытты сипаттайды,
- **Үш бұрыш** оюы — тұрақтылық пен үйлесімділікті білдіреді.

Осы ою-өрнектер арқылы балаларға табиғат пен мәдениеттің терең байланысы туралы түсінік қалыптастырып, ұлттық өнерді бағалауға, қастерлеуге үйретуге болады.

2. Қазақ ою-өрнектерін балабақшада қолдану тәсілдері

Балабақшада қазақтың ою-өрнектерін қолдану түрлі әдістермен жүзеге асырылуы

мүмкін. Бұл балалардың эстетикалық көзқарасын дамытуға, шығармашылық қабілеттерін арттыруға және ұлттық мәдениетке деген қызығушылықты оятуға бағытталған.

2.1. Ою-өрнектерді сызу және жасау сабақтары

Ою-өрнектерді балабақшадағы балаларға үйретудің ең тиімді әдістерінің бірі — қолмен жасау және сызу. Бұл процесс арқылы балалардың шығармашылық ойлау қабілеті дамиды, олар түстерді, формаларды таңдау арқылы өздеріне тән ерекше композициялар жасай алады.

- **Қағаздан ою жасау:** Қағаз бетіне қазақтың ою-өрнегінің сызбасын салып, оны қиып шығу арқылы балаларға қолөнер дағдыларын үйретуге болады. Бұл тәсіл балалардың қол моторикасын дамытып, олардың ұқыптылық пен назар аудару қабілеттерін арттырады.
- **Түрлі материалдармен жұмыс істеу:** Балалар ою-өрнектерді түрлі материалдармен де жасауға үйренеді. Мысалы, тіпті табиғи материалдар — ағаш, жүн, тастар, түсті қағаздар мен мата бөлігі арқылы да ою жасап, шығармашылықтарын ашуға болады.

2.2. Ою-өрнекпен сурет салу

Сурет салу арқылы балалар ою-өрнектердің элементтерін дұрыс орналастыруды, симметрияны және пропорцияны білуі керек. Сурет салу кезінде балалар ою-өрнектің басты белгілерін, формалары мен нақыштарын үйренеді, бұл олардың сурет өнеріне деген қызығушылығын арттырады.

- **Сурет салу және бояу:** Ою-өрнектердің элементтерін бейнелеу арқылы балалар өз шығармашылық қабілеттерін шыңдайды. Түрлі түстерді үйлестіре отырып, ою-өрнектерді бояу олардың эстетикалық талғамын дамытады.

2.3. Ою-өрнектерді ойын түрінде үйрету

Балабақшада балаларға ойын арқылы ою-өрнектерді үйретудің көптеген тиімді әдістері бар. Ойын элементтері арқылы балалар шығармашылықпен айналысып, оқыту процесі қызықты әрі тиімді бола түседі.

- **Оюларды сәйкестендіру ойындары:** Балаларға белгілі бір ою-өрнек элементтерін тауып, оларды бір-бірімен сәйкестендіру тапсырмасы беріледі. Бұл олардың есте сақтау қабілеттерін дамытуға, зейінін арттыруға көмектеседі.
- **Мозаика жасау:** Ою-өрнек элементтерін мозаика ретінде жинау, түрлі бөліктерден толық ою құрастыру баланың қол-аяқ үйлесімін дамытады, сонымен қатар танымдық қабілеттерін де жетілдіреді.

2.4. Қолөнер және сәндік бұйымдар жасау

Балалар қазақ ою-өрнектерін сәндік бұйымдар жасауда да қолдана алады. Бұл іс-шара балалардың шығармашылық қабілеттерін дамытуға көмектеседі.

- **Матаға ою салу:** Балаларға түрлі маталарға ою-өрнектерді салып, оларды әртүрлі заттарға, мысалы, сөмкелерге немесе кілемшелерге қолдану ұсынылады. Бұл оларды қолөнермен таныстырып, матаны әртүрлі қолдану тәсілдерін меңгеруге мүмкіндік береді.
- **Шамдар мен жастықтар жасау:** Ою-өрнектерді жасанды материалдармен қию арқылы балалар сәндік бұйымдар жасауды үйренеді. Бұл олардың ұлттық мәдениетті әрі қарай түсініп, қадірлеуіне ықпал етеді.

2.5. Тәрбие жұмыстары мен көрмелер ұйымдастыру

Балабақшада балалардың жасаған ою-өрнектері мен қолөнер туындыларын көрмеге қою олардың еңбегін бағалауға, шығармашылықпен айналысуға ынталандырады. Көрме барысында балалар ою-өрнектің маңызын, мәнін түсіндіріп, жасаған жұмыстарымен таныстырады.

3. Қазақ ою-өрнектерінің психологиялық және білім беру аспектілері

Қазақтың ою-өрнектері балаларға тек қана эстетикалық мән беріп қана қоймайды, олар сондай-ақ баланың ойлау қабілетіне, шығармашылыққа және зейін қоюға әсер етеді. Ою-өрнек жасау арқылы балалар өз ойларын көркем түрде білдіруді үйренеді, көп нәрсеге қызығушылықтары артады.

- **Математикалық ойлау:** Ою-өрнектерде симметрия мен геометриялық формалар қолданылады, бұл балалардың математикалық ойлау қабілеттерін арттырады.
- **Шығармашылық пен өзін-өзі таныту:** Балалар ою-өрнек жасауда жеке идеяларымен жұмыс істей отырып, өзін-өзі таниды, шығармашылық қабілеттері дамиды.

Қорытынды

Балабақшада балаларға қазақтың ою-өрнектерін үйрету — бұл тек қана ұлттық қолөнерді үйрену емес, олардың рухани әрі шығармашылық дамуына ықпал ететін маңызды процесс. Ою-өрнектер арқылы балалар қазақ мәдениетінің тереңдігін түсініп, ұлттық құндылықтарды қадірлейтін болады. Ою-өрнектерді қолданудың түрлі тәсілдері балалардың қызығушылығын арттырып, оларды шығармашылыққа баулуға септігін тигізеді.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Ешенгазина А. С. ТҰЛҒАНЫҢ ҚҰНДЫЛЫҚТЫҚ БАҒЫТТЫЛЫҒЫНЫҢ ТЕОРИЯЛЫҚ НЕГІЗДЕРІ. – 2020.
2. Құсаинов А.Қ. «Баланың дамуы» Алматы. Рауан, 2000.
3. Біртұтас тәрбие бағдарламасы.

ҚМ АА Куәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.